

Ziekenhuiszorg: een hele onderneming

Over de concentratie van medisch-specialistische zorg

Van ziekenhuizen wordt verwacht dat ze zich ondernemend gedragen. De concentratie die daar mede het gevolg van is, bedreigt de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg voor cliënten.

Het Universitair Medisch Centrum Groningen wil de spoedeisende hulp voor heel Groningen verzorgen. Concentratie van deze vorm van zorg in het UMCG, aangevuld met flexibele vormen van spoedeisende hulp en eerste opvang in wijken, zal het aanbod van de kleinere ziekenhuizen in de regio overbodig maken. Voor de overige ziekenhuizen in Groningen en Assen zijn de plannen een bedreiging. Zorgvisie van 10 november jl. merkt op dat: 'een ziekenhuis [...] om te overleven acute zorg nodig heeft'. Dat klinkt als een grap, maar dat is het niet. Wel laat het zien waar met name de middelgrote algemene ziekenhuizen bang voor zijn. Concentratie van spoedeisende zorg is strijdig met het idee van spoedeisende hulp. Die moet regionaal worden aangeboden; met korte aanrijtijden. Bovendien is spoedeisende hulp in elk ziekenhuis onderdeel van een integraal aanbod dat niet strafeloos kan worden uitgekleed.

Herkaveling curatieve zorg

De situatie in het noorden van het land staat niet op zichzelf. Het is aan de orde van de dag: ziekenhuizen concentreren bepaalde vormen van zorg, sluiten afdelingen en stoten zorgtaken af; anderen specialiseren zich. Deze herverkaveling van de curatieve zorg is één van de speerpunten van het kabinetsbeleid in de slag om kostenbeheersing in de zorg. Het huidige contracteerbeleid van de zorgverzekeraars bevordert concentratie en specialisatie. Vanaf 2012 zullen de zorgverzekeraars de selectieve inkoop van zorg gaan uitbreiden. Dit betekent dat er met bepaalde ziekenhuizen geen contracten meer voor bepaalde zorgtaken zullen worden gesloten. Een hartoperatie of maagverklei-

ning gebeurt straks voor velen in een ziekenhuis ver weg, terwijl voor- en nazorg bij het regioziekenhuis blijft. Beweegreden? De zorg kan daardoor goedkoper worden en op een hoger niveau worden aangeboden. Specialististen die meer verrichtingen uitvoeren, zullen dat mogelijk beter en sneller doen. Dat lijkt winst voor de patiënt, maar is vooral een ideologisch sausje over maatregelen die door economische motieven zijn ingegeven.

Verschraling van zorg

Specialisatie op zich is niet nieuw; kankercentra, hartcentra, een brandwondencentrum bestaan al langer. En minimale volumennormen zijn nodig om veilige zorg van hoge kwaliteit te bieden. Maar dit kan ook op een andere manier tot stand komen, zonder dat het leidt tot verschraling van zorg in de buurt en kennisverlies uit de ziekenhuizen. Door fusies en andere vormen van samenwerking neemt het aantal ziekenhuizen af. Die concentratie bedreigt het aanbod, met name op regionaal niveau. De kwaliteit van de zorg komt zo onder druk te staan. Uiteindelijk kan concentratie ertoe leiden dat het de positie van een ziekenhuis en een belangrijk principe van de zorg ondermijnt. Niet langer heeft iedereen in zijn eigen omgeving dan nog toegang tot een basisziekenhuiszorg van uitstekende kwaliteit.

Ziekenhuis als onderneming

De beweging naar concentratie van zorg is mede het gevolg van het marktconform denken: ziekenhuizen zijn ondernemingen geworden en bestuurders managers. Ondernemende ziekenhuizen gaan steeds meer lijken op het gewone bedrijfsleven.

door André Bons

En dat betekent saneringen, financieel wanbeleid, megalomane projecten, faillissementen en hoge salarissen en winstuitkeringen. De zorgondernemer zet zijn opmars echter stevig door.

Loek de Winter, zorgondernemer en bestuursvoorzitter van de MC groep, en een bekend voorstander van het werken met privaat kapitaal in de zorg, lanceerde bij zijn aantreden als hoogleraar Healthcare Entrepreneurship aan de Nyenrode Business Universiteit, het idee van een medische supermarkt. Daar kun je op gezondheidsgebied van alles krijgen: klassieke ziekenhuiszorg is er te koop, maar ook gespecialiseerde zorg door 'focusklinieken' die heel goed zijn in één type behandeling. Daarmee gaat het debat over de toekomst van de zorg een nieuwe fase in. 'Shop till you drop'.

Schaduwzijde

Gezondheidszorg moet een collectieve voorziening zijn, ingericht op basis van solidariteit, vindt het LSR. Dat deze zorg doelmatig moet zijn en dat voor verspilling en overbodige behandeling moet worden gewaakt, is vanzelfsprekend. Hoge kosten zijn echter niet inherent aan een publieke voorziening en marktgedreven concentratie van medische-specialistische zorg niet per se de oplossing om ze te beheersen. En kwaliteit van zorg en routine in handelingen kunnen ook op andere manieren bewerkstelligd worden. Temeer daar er een belangrijke schaduwzijde aan deze oplossing zit. Spreiding en concentratie en beloning naar prestatie bevorderen vooral de onderlinge concurrentie, terwijl de cliënt gebaat is bij uitrollen van expertise, kennisdeling en goede transmurale multidisciplinaire samenwerking.

Ziek worden kan iedereen overkomen. Zorg is daarom een publieke taak die maatschappelijk beschikbaar moet zijn; een basisrecht voor iedereen. Die zorg moet van hoge kwaliteit zijn, afgestemd

op de behoeften van de cliënt; altijd, overal, en voor iedereen.

Cliëntenraden

Hier ligt ook een taak voor de cliëntenraden. Zij zijn bij uitstek in staat de ontwikkeling in het beleid van hun ziekenhuis op de voet te volgen. Een goed gebruik van het adviesrecht kan hen daarop invloed geven. Vanuit zijn positie kan de cliëntenraad, met ondersteuning van de belangenorganisaties, alle betrokkenen informeren en samen met hen het beleid kritisch volgen. Regionale samenwerking van raden van ziekenhuizen komt steeds beter van de grond. Cliëntenraden ondersteunen elkaar, houden elkaar op de hoogte en zoeken publiciteit. Samen kunnen zij zich ook richten tot zorgverzekeraars en de plaatselijke politiek. Op landelijk niveau ligt daar een taak voor cliëntenorganisaties en koepelorganisaties zoals het LSR. Het LSR zal cliëntenraden faciliteren bij hun werk in dezen en in haar lobby een stevig signaal uitzenden naar politiek en beleidsmakers.

